

БАНКІВСЬКА СИСТЕМА УКРАЇНИ: ВПЛИВ ФІНАНСОВОЇ КРИЗИ ТА ШЛЯХИ ЇЇ ПОДОЛАННЯ

Ходзіцька Яна

Науковий керівник: д. е. н., доц. Люта О.В.

**Українська академія банківської справи Національного банку
України**

Постановка проблеми. У сучасній економіці банківська система є не лише базовою ланкою кредитних відносин, а й ключовим елементом усієї економічної системи країни. З цієї причини в умовах нестабільності саме банки акумулюють економічні, політичні та інституційні ризики, що зумовлює виникнення банківської кризи як на макро-, так і на локальному рівні.

В Україні банківська сфера є важливою складовою ефективного розвитку економіки країни і сьогодні вона перебуває в кризовому стані. Причиною цього є фінансова криза, яка розпочалася ще в середині 2007 року та особливо помітно проявилася у вересні 2008 року із крахом деяких потужних американських фінансових фірм, тому стоїть нагальна проблема у відновленні ефективної роботи банківської системи України.

Мета. Виявлення проблем функціонування банківської системи України в умовах кризи та пошук шляхів їх вирішення на основі проведення аналізу основних показників діяльності вітчизняних банків.

До початку кризи стан банківської системи характеризувався такими показниками. Кількість діючих банків постійно зростала із 152 у 2002 році до 194 у 2010 році, із них значно зросла частка банків з іноземним капіталом. За рахунок кредитного портфеля банківської системи України, вона розглядається виключно як кредитоорієнтована, оскільки за 2005-2010 рр. розміри кредитного портфеля збільшилися від 70% до 80%. Одночасно зросли зобов'язання, більш ніж в 4 рази, при цьому нарощувалися розміри власного капіталу.

З 2006 року в банківській системі України спостерігалось накопичення кризового потенціалу, що розпочалося з необґрунтованого збільшення

ресурсної бази банків, яке не було забезпечене реальним сектором та відповідним зростанням грошової маси. Так за 2006-2009 рр. середньорічний приріст ресурсної бази банків становив 145,98 % і був на 18,25% вищим від середнього приросту грошової маси (МЗ) та на 25,05% вищим від середньорічного приросту номінального ВВП.

Першим симптомом кризових явищ був масовий відплив коштів із рахунків банків вкладників восени 2008 року, який значною мірою був спровокований рейдерською атакою на Промінвестбанк. Так, лише за жовтень 2008 року залишки коштів населення у банківських установах скоротилися на 8,9 млрд. грн., тобто тим самим було підірвано довіру населення до банківської системи України. Унаслідок масового відпливу депозитних коштів, а також накопичених швидкими темпами валютних та строкових дисбалансів між депозитною базою і кредитними вкладеннями з осені 2008 року перед значною кількістю банків постала проблема ліквідності. На мікрорівні дана ситуація була визвана проведеннями банками високо ризикової кредитної політики, за рахунок зовнішніх запозичень, так як вони були більш дешевшими.

Залучені кошти направлялися не на реальний розвиток економіки, а переважно на споживче кредитування населення. Головною проблемою стало те, що вони надавалися споживачам на тривалий строк – 5,7 років для придбання автомобілів і 20,30 років для купівлі нерухомості, а закордонні кредити вітчизняні фіни становили залучали на незначний строк – 3,5 років. При цьому наші банки розраховували перестраховуватися за кордоном на таких самих вигідних умовах і надалі. Але через світову фінансову кризу іноземні банки спочатку зробили жорсткішими умови залучення кредитів в Україну, а незабаром взагалі переставали надавати кредити.

Зовнішні зобов'язання банківського сектору України в 2008 році сягнули 39,4 млрд. грн., або 38,8 % від валового зовнішнього боргу країни, та 21,7% від ВВП. За значної залежності банків від іноземних кредиторів в умовах погіршення ситуації на світових ринках капіталів зросла загроза стабільності банків України.

Фінансову кризу в Україні також спричинив такий ряд чинників, як значна доларизація операцій: реальний розрив між валютами надання кредитів та доходів, які отримують українці, що негативно вплинуло на фінансову стійкість комерційних банків України, недостатньо ефективні стандарти надання кредитів, що і зумовили розгортання фінансової кризи в Україні до таких масштабів.

Основними аспектами прояву наслідків світової фінансової кризи для української банківської системи є зниження довіри до банків, труднощі пов'язані з поверненням зовнішніх запозичень та залученням нових інвестицій, нестабільність на валютному ринку, значно зросли відсоткові ставки за кредитами. Наслідком кризи є і той факт, що порятунок фінансових установ стало завданням держави, у зв'язку з цим витрачанням бюджетних коштів та взяттям під свій контроль комерційних банків.

Для подолання фінансово-економічної кризи необхідно стабілізувати банківську систему, що стане ключовою умовою відновлення економічного зростання в Україні. Основними шляхами для встановлення даної ситуації є підтримка ліквідності та платоспроможності українських банків, підвищення довіри населення до банківської системи загалом, удосконалення ліквідності банків, підвищення дієвості нормативів ліквідності, здійснення масштабної реформи банківського сектора.

Банківська система України в умовах кризи [Електронний ресурс] – Режим доступу : http://www.nbuv.gov.ua/portal/chem_biol/nvnltu/20_3/199_Petyk_20_3.pdf. – Назва з екрана.

Герасименко В., Герасименко Р. Причини виникнення та форми прояву фінансової кризи в банківській системі України [Текст] / В. Герасименко, Р. Герасименко // Вісник Національного банку України. – 2010. - № 7. – С. 12-19.

Вплив фінансово-економічної кризи на вітчизняну банківську систему та основні шляхи виходу з неї [Електронний ресурс] - Режим доступу http://www.nbuv.gov.ua/portal/chem_biol/nvnltu/20_12/128_And.pdf. – Назва з екрана.